

ปลอดภัยสารเคมี ด้วยระบบมาตรฐาน GHS

สุภมาศ วัลย์อุดมวุฒิ
กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค

โลกปัจจุบัน สารเคมีถูกนำมาใช้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในครัวเรือน สำนักงาน ร้านค้า เช่น น้ำยาล้างห้องน้ำ น้ำยาเช็ดกระจก สเปรย์ต่างๆ รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในวงการอุตสาหกรรม ซึ่งสารเคมีในผลิตภัณฑ์เหล่านี้ หากใช้อย่างถูกต้องก็จะเกิดประโยชน์อย่างมาก แต่หากใช้อย่างผิดวิธี ก็อาจก่อให้เกิดโทษได้ ดังนั้น ผลิตภัณฑ์เหล่านี้จึงมีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นอันตราย โดยมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน เรียกว่า GHS

GHS คืออะไร

GHS (Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals) คือ ระบบการจัดกลุ่มสารเคมี/เคมีภัณฑ์และการติดฉลาก ถือเป็นระบบมาตรฐานที่องค์การสหประชาชาติพัฒนาขึ้นเพื่อให้ทั่วโลกจัดกลุ่มเคมีภัณฑ์ โดยคำนึงถึงอันตรายของสารเคมีที่เป็นส่วนประกอบทั้งด้านกายภาพ ด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีระบบสื่อสารความเป็นอันตรายของสารเคมีที่เป็นมาตรฐานสากลให้ผู้บริโภค คนงานในภาคอุตสาหกรรม ภาคการขนส่ง และเกษตรกรทราบ ในรูปของการติดฉลากบนภาชนะบรรจุ และเอกสารข้อมูลความปลอดภัยในการทำงานกับสารเคมี (Safety Data Sheet หรือ SDS) เพื่อบ่งบอกถึงความเป็นอันตรายของสารเคมี

ฉลาก GHS บอกอะไร

ในฉลากเคมีภัณฑ์ จะแสดงข้อมูลที่ชัดเจน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ชื่อผลิตภัณฑ์
2. ชื่อสารเคมีที่เป็นส่วนประกอบและปริมาณ

3. สัญลักษณ์แสดงความเป็นอันตรายของสารเคมี (Pictogram) มี 9 รูป
4. คำสัญญาณ ได้แก่ “อันตราย” หรือ “ระวัง” เพื่อเน้นความรุนแรงของอันตราย
5. ข้อความแสดงความเป็นอันตราย เช่น อาจระเบิดได้เมื่อได้รับความร้อน ระบายเคื่องต่อผิวหนัง อาจก่อให้เกิดมะเร็ง เป็นต้น
6. ข้อควรปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตราย การเก็บรักษา การกำจัดกาก และการจัดการเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน
7. ผู้ผลิต และข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ วันเดือนปีที่ผลิต และหมดอายุ รวมถึงหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน

อะไรคือสัญลักษณ์แสดงอันตรายบนฉลาก GHS

นอกจากข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเคมีภัณฑ์แล้ว ฉลาก GHS จะทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลที่กระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่ายเกี่ยวกับความเป็นอันตรายของสารเคมีที่ใช้เป็นองค์ประกอบ ซึ่งแสดงในรูปของสัญลักษณ์ ดังนี้

อันตราย ด้านกายภาพ	 <ul style="list-style-type: none"> ● สารไวไฟ ● สารที่ทำปฏิกิริยาได้ด้วยตนเอง ● สารที่ลุกติดไฟได้เอง ● สารที่เกิดความร้อนได้เอง ● สารที่ให้ก๊าซไวไฟ 	 <ul style="list-style-type: none"> ● สารออกซิไดซ์ ● สารเปอร์ออกไซด์อินทรีย์
	 <ul style="list-style-type: none"> ● วัตถุระเบิด ● สารที่ทำปฏิกิริยาได้ด้วยตนเอง ● สารเปอร์ออกไซด์อินทรีย์ 	 <ul style="list-style-type: none"> ● ก๊าซภายใต้ความดัน
อันตราย ด้านสุขภาพ	 <ul style="list-style-type: none"> ● เป็นอันตรายถึงชีวิต 	 <ul style="list-style-type: none"> ● ระวังกัดกร่อน
	 <ul style="list-style-type: none"> ● ระคายเคือง ● ทำให้เกิดการแพ้ที่ผิวหนัง ● เป็นพิษเฉียบพลัน ● อาจระคายเคืองทางเดินหายใจ ● อาจทำให้เกิดการระงับซึม (ฤทธิ์ของวัตถุเสพติด) 	 <ul style="list-style-type: none"> ● ก่อมะเร็ง ● หากสูดเข้าไปทำให้เกิดการแพ้ หรือหอบหืด หรือหายใจลำบาก ● เป็นพิษต่อระบบสืบพันธุ์ ● เป็นพิษต่อระบบอวัยวะ

		เป้าหมาย ● ก่อให้เกิดการกลายพันธุ์ ● อันตรายต่อระบบทางเดินหายใจส่วนล่างหรือทำให้ปอดอักเสบ
อันตรายด้านสิ่งแวดล้อม	 ● เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมทางน้ำ	

เอกสาร SDS ให้ข้อมูลอะไร

เอกสารข้อมูลความปลอดภัยในการทำงาน หรือ SDS จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีในรายละเอียดที่ชัดเจนแก่คนงาน และภาคธุรกิจ เพื่อสื่อความเสี่ยง การป้องกัน และวิธีใช้สารเคมีอย่างปลอดภัย รวมถึงสามารถจัดการกับสารเคมีนั้นได้เมื่อเกิดเหตุ โดยแสดงใน 16 หัวข้อหลัก ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสารเคมีและผู้ผลิต (Identification)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายของสารเคมี (Hazards Identification) ได้แก่ การจัดกลุ่มและติดฉลากเคมีภัณฑ์
3. ส่วนผสม ระบุชื่อสามัญทางเคมีและปริมาณ (Composition / Ingredients)
4. มาตรการปฐมพยาบาล (First Aid Measures) เช่น หากเกิดอาการพิษให้นำผู้ป่วยออกจากบริเวณที่ใช้และให้พักผ่อนในที่อากาศถ่ายเท หรือ ถ้าถูกผิวหนังหรือเข้าตา ให้ล้างออกด้วยน้ำสะอาดมาก ๆ เป็นต้น
5. มาตรการผจญเพลิง หรือวิธีปฏิบัติเมื่อเกิดไฟไหม้ (Fire Fighting Measures)
6. มาตรการจัดการเมื่อมีการรั่วไหลของสารโดยอุบัติเหตุ (Accidental Release Measures) เช่น เมื่อมีการรั่วไหล ต้องมีการจัดการอย่างถูกวิธีโดยผู้ชำนาญ
7. การใช้และการจัดเก็บ (Handling and Storage) เช่น เก็บให้ห่างจากบริเวณที่อาจติดไฟ ห้ามสูบบุหรี่ขณะใช้ เก็บให้ห่างจากเด็ก เป็นต้น
8. ค่ามาตรฐานความปลอดภัย / การควบคุม / การป้องกันส่วนบุคคล (Exposure Controls / Personal Protection)
9. คุณสมบัติทางกายภาพและเคมีของสารเคมี (Physical and Chemical Properties)
10. ความคงตัวและการเกิดปฏิกิริยาของสารเคมี (Stability and Reactivity)

11. ข้อมูลด้านพิษวิทยาของสารเคมี (Toxicological Information) เช่น พิษเฉียบพลัน พิษเรื้อรัง พิษในการก่อมะเร็ง พิษต่อระบบประสาท
12. ข้อมูลผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ (Ecological Information)
13. การกำจัด / ทำลาย (Disposal Considerations) เช่น ห้ามนำภาชนะบรรจุเหล่านี้ไปเผาไฟ หรือนำกลับมาใช้อีก
14. ข้อมูลสำหรับการขนส่ง (Transport Information)
15. ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุม และกฎระเบียบ (Regulatory Information)
16. ข้อมูลอื่น ๆ (Other Information) ประกอบการจัดทำและการปรับปรุงแก้ไข SDS

อะไรคือประโยชน์ของระบบ GHS

การจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอันตรายของสารเคมี จะเป็นประโยชน์ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งต่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และโดยเฉพาะประชาชนผู้ใช้สารเคมี ที่จะได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย รวมถึงเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม สำหรับภาครัฐ จะสามารถดูแลควบคุมสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์วัตถุอันตราย และการติดฉลากของผลิตภัณฑ์ในประเทศได้ตามระบบมาตรฐานสากล

การจัดทำระบบ GHS ซึ่งเป็นระบบสื่อสารเกี่ยวกับความเป็นอันตรายของสารเคมี ในรูปของฉลากเคมีภัณฑ์ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ เข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ นับเป็นสิทธิที่ผู้บริโภคพึงจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายตามข้อ 1 และ ข้อ 3 คือ สิทธิที่ผู้บริโภคจะได้รับข่าวสารที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ และสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ

สนใจข้อมูลเพิ่มเติม คลิกได้ที่ กลุ่มพัฒนาความปลอดภัยด้านสารเคมี
สำนักความร่วมมือระหว่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
<http://203.157.72.102/csnet/chemfda.asp>
